

Museovirasto, Muinaisjäännösten hoitoyksikkö: HOIDON JA KÄYTÖN TARKASTUS**Kenelle:**

Ulla-Riitta Kauppi, Museovirasto, Rakennushistorian osasto

Asia:**1. maailmansodan aikaisen merilinnoituksen kohteen Vuosaari Skatanniemi (Vuo 152) kunto ja säilyttäminen/maastokäynti 1.7.2003****Tiedoksi:**

Raisa Kiljunen-Siirola, Kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin kaupunki

Yleiskuvaus:

Skatanniemi on merilinnoituksen etulinjan neljän tykin patteri, jonka rakentaminen aloitettiin 1916. Patteri on betonista valettu ja koostuu kahdesta traverssista, joissa on kellaritilat sekä erillinen miehistösuoja. Osa kattoja tukevista rautapilareista on poistettu. Lisäksi alueella on säilynyt jäännöksiä mm. yhdystiestä, laiturista, betonitehtaasta, ruokalasta, majoitusparakista ja vajoista. Patterin läpi on avattu tie 1920-luvulla. Patterin katkaisu on tehty siististi ja seinämät on viimeistelty hyvin. Lisätietoa: Manninen 2000: 80-81; Laaksonen 1979: 104-105.

Toimenpidetarve:

Patteri on ulkoisesti näyttävä mutta sisätiloiltaan huonossa kunnossa. Patterissa on lisäksi roskaa ja jätettä. Patterin ympäristö ja muu linnoitealue ovat vesakoituneet. Kohde kannattaa kuitenkin kunnostaa ja tehdä turvallisiksi, sillä se soveltuu hyvin paikalliseksi nähtävyydeksi Uutelan alueella. Näyttävyytensä vuoksi kohde voi herättää kiinnostusta laajemminkin. Riippuen ympäristön hoidon laajuudesta ja patterien kunnostamiselle asetettavasta tavoitetasosta kunnostuksen kokonaiskustannus voi olla melko suuri.

Hoidon tarve:

Kohde tarvitsee hoitoa, joka sisältää maisemanhoidon, rakenteiden kunnostamisen sekä kohteen varustamisen. Maisemanhoitoon liittyy patterin ja muun linnoitealueen maastonsiivous ja kasvillisuuden käsittely mm. vesakon ja rakenteissa kasvavan puuston poiston muodossa. Rakenteiden kunnostamisessa kohde tehdään turvallisiksi ja sen lisätuhoutumista ehkäistään. Varustamisen avulla kohteen käyttömahdollisuuksia parannetaan.

Toimenpide-ehdotus:

Kohteen hoito perustetaan alueelle tehtävään hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Rakenteiden siivoamisessa sekä kunnostamisessa on noudatettava varovaisuutta, sillä rakenteet ovat osin tukemattomia ja siten vaarallisia. Kohteen varustaminen helpottaa kohteeseen tutustumista. Esimerkiksi rakenteiden merkitseminen numerotauluin, kulun ohjaus alueella sekä informaatiotaulu tai -laatikko helpottavat alueella liikkumista.

Erityisesti huomioitavat seikat:

Patterin kattojen tukeminen sisäpuolelta sekä sisätiloihin johtavien aukkojen sulkeminen esim. teräsverkolla mahdollistaa sisätilojen turvallisen ihailun. Yleisöä ei tule kuitenkaan ohjata sisätiloihin. Rakenteeseen kannattaa jättää lukollisia ovia, joista päästään tarvittaessa sisään huoltamaan rakenteita. Alkuperäisiin rakenteisiin kajotessa esimerkiksi suoja- ja sulkurakenteiden asentamisen vuoksi haetaan kajoamislupaa Museovirasto rakennushistorian osastolta.

Suojelu- ja tutkimustarve:

Patteri on Laaksonen (1979) toimittamassa Museoviraston suojeluluettelossa luokiteltu suojeluarvoltaan luokkaan 4/5. Muut ympäristön jäännökset eli merkit parakeista, tehtaasta ym. rakennustyömaan rakenteista huomioon ottaen kohteen arvo nousee entisestään. Patteri sitä ympäröivine jäänteineen suositellaan suojeltavaksi laajempaan kokonaisuutena eli linnoitealueena kaavassa.

16. heinäkuuta 2003

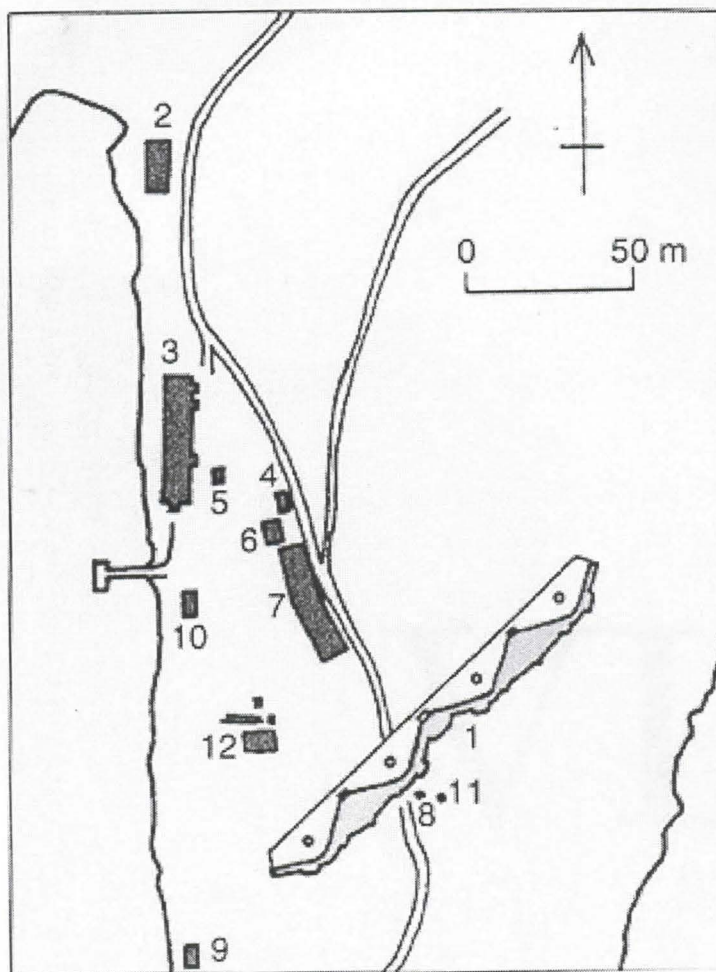
Tutkija Päivi Maaranen, Museovirasto, Arkeologian osasto

Vuosaari Skatanniemi (Vuo 152)

Maastokäynti 1.7.2001

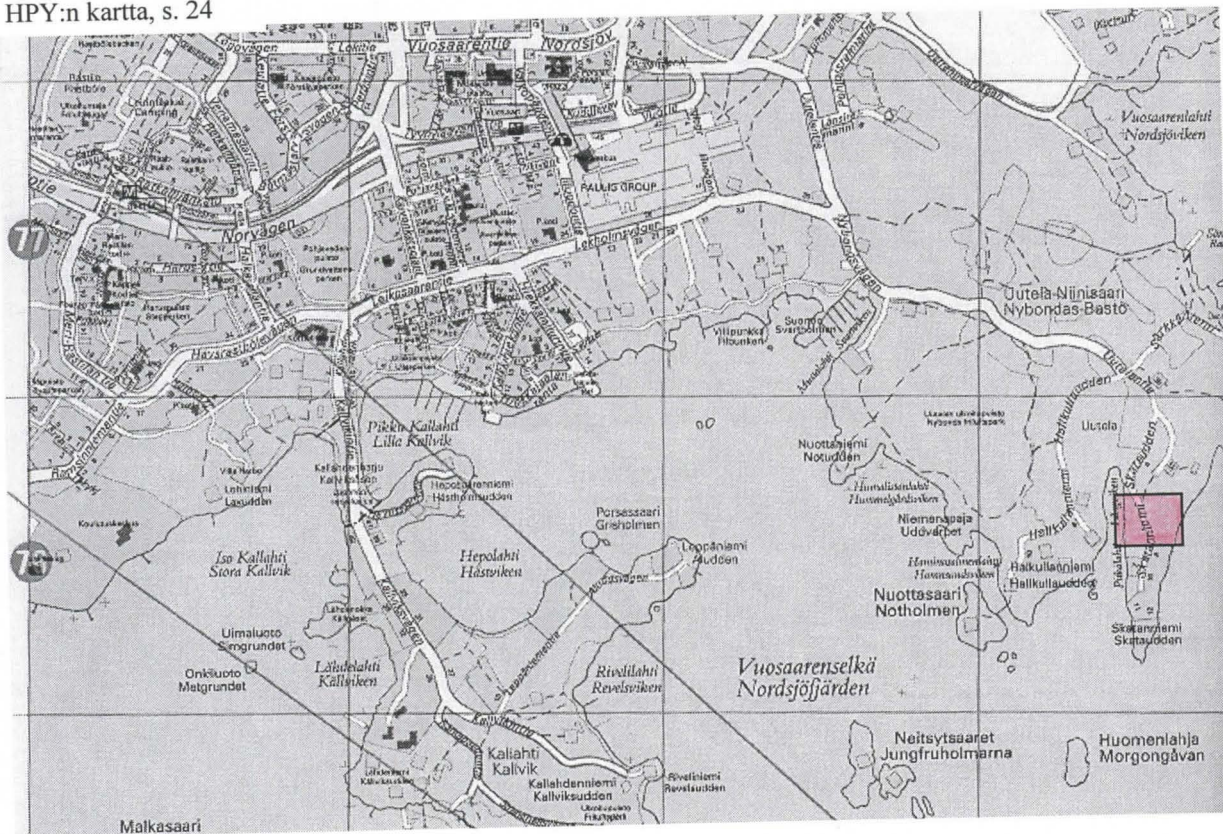
P. Maaranen

- karttaliite hoidon ja käytön
tarkastukseen

Manninen 2000: 81

HPY:n kartta, s. 24

POHJOIS-VUOSAARI, UUTELA JA MERI-RASTILA

1. MAAILMANSODAN AIKAISET LINNOITUSLAITTEET, MAASTOKÄYNTI

aika	1.7.2003	
paikka	Vuosaari	
läsnä	Raisa Kiljunen-Siirola	KSV
	Ilkka Laine	KSV
	Katariina Rautio	KSV
	Erja Puurunen	KSV
	Päivi Maaranen	museovirasto

POHJOIS-VUOSAARI

1. Tykkitie Porslahdentieltä täyttömäentiele

- voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä
- hyvin säilynyt
- tykkitien ja kadun tai kortteleiden väliin olisi toivottavaa jättää puustoinen vyöhyke tykkitien luonteen säilyttämiseksi
- suojaus rakennustöiden aikana tarpeen

2. Niinisaarentieltä täyttömäelle johtava tykkitie

- voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä osalla tiestä
- asfaltoitu tie, vieressä maakaasuputki
- tykkitie todennäköisesti tuhoutunut
- tielinjauksen säilyttäminen toivottavaa

3. Täyttömäentieltä Mustavuoreen johtava tykkitie

- voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä
- soratie ja ulkoilureitti
- tykkitien rakenteet todennäköisesti tallessa hiekkakerroksen alla

4. Tykkipatteri

- voimassa olevassa asemakaavassa suojelumerkintä
- yhdessä tykkiasemassa säilynyt hirsirakenteinen suoja, mikä on harvinaista - huom! sortumisvaara
- alueen virkistyskäytön lisääntyessä jonkinasteinen kunnostus välttämätöntä jo pelkästään turvallisuuden vuoksi, toivottavaa olisi tykkipatterin kunnostaminen pieneksi nähtävyydeksi virkistysalueella
- peruskunnostus
- suoja-aita
- puuston poisto
- vesakon poisto
- siivous
- infotaulu
- jatkossa hoitosuunnitelma
- vt. Pakilan nuotiopuisto
- HKR / Vesa Koskikallio

5. Tykkitie Niinisaarentien vieressä

- alueella ei ole asemakaavaa
- on mahdollisesti jäämässä kadun alle, jos Niinisaarentietä päätetään siirtää
- tykkitie on irrallinen pätkä eikä ole hyvin säilynyt
- painunut, päälle on ajettu uutta soraa
- kohde ei vaikuta niin arvokkaalta, että se estäisi Niinisaarentien siirtämisen

6. Luola Niinisaarentie varressa

- vaikuttava, mutta vaarallinen
- suoja-aita, jossa mahdollisuus huoltokäyntiin
- siivous
- lohkoutuva kallio - tarvitaan geologin arvio turvallisuusriskistä
- luolan aukot suljettava
- luola on mahdollisesti jäänyt kesken
- vt. Kivikon Kiinalaispuisto
- toivottava olisi kehittäminen pieneksi nähtävyydeksi: luolan suuaukon lähelle voisi päästä louhikon yli rakennettua siltaa pitkin, tehokeinona valaisu

Pohjois-Vuosaaren kalkkikaivos: Tietoa saattaa löytyä Boris Saltikoffin kirjasta Pääkaupunki-seudun vanhat kaivokset. Kirja on ainakin Päivi Maarasella.

UUTELAN SKATANNIEMI

Alueella on merilinnoitukseen kuuluva hyvin säilynyt betonipatteri. Keskiosassa on 'taidokkaasti entistetty' kulkuväylä Skatanniemen huviloille. Alueella on ollut Markus Mannisen Viapori - kirjan mukaan ruokala, 200 hengen parakki käymälöineen ja laituri, betonitehdas, vajoja ja kaivo. Nähtävissä oli vielä betonitehtaan jäännöksiä ja kalkkisäkkejä, laituri (moneen otteeseen korjattu) ja parakin kivijalka laiturin pohjoispuolella. Meriharjun kurssikeskukselle johtava makadamipintainen tykkitie oli hyvin säilynyt.

Patterille ja alueelle, jolla on linnoituksen rakentamiseen liittyviä jäänteitä, tulee kaavassa suojelumerkintä.

Alue voisi olla yksi kohde Uutelan luontopolun varrella.

Mahdollinen kunnostussuunnitelma/ Vesa Koskikallio HKR. Mahdollisilta ampumalinjoilta näköalan raivaus?

Tulisi selvittää voisiko nuorisoasiainkeskus osallistua linnoituslaitealueen opasteiden tekoon.

Meriharjun kurssikeskuksen koillispuolelta löytyi rantaan asti johtava kivetty polku. Leveys noin 1 m. Liittyy huvilan kivirakenteisiin?

Skatan tilan perinnemaisema kaipaisi myös opastetauluja.

MERI-RASTILA

Linnoituslaitteita ei löytynyt. Alueelle suunniteltua asemaa nro 26 ei ole toteutettu. Ympäristössä on havaittavissa kuitenkin asumisen ja laiduntamisen merkkejä., jotka liittyvät Rastilan kartanoon. Vuotien eteläpuoleisella kalliolla asumuksen kivijalka ja vaikuttava keto-orvokki esiintymä.

Päivi Maaranen totesi, että Pohjois- Vuosaaren ja Uutelan suunnitteluun liittyen on hyvä järjestää syksyn kuluessa neuvottelu, jossa käydään suojelutavoitteet läpi. Neuvotteluun kutsutaan Ulla-Riitta Kauppi ja Päivi Maaranen museovirastosta ja Vesa Koskikallio HKR:stä.

Muistion laativat Raisa Kiljunen-Siirola ja Ilkka Laine 2.7.2003.